

Ekonomické kríženie mäsových plemien

Heteróznny efekt

Prevodné kríženie

Celý systém sa v SR dynamicky vyvíjal už od roku cca. 1990, kedy sa do mäsového programu začali hromadne prevádzať zvieratá z dojného systému. Boli to ťažké začiatky s matkami mliečnych a kombinovaných plemien, ktoré boli sprevádzané mnohými chybami, experimentami a často i veľkými stratami.

V praxi to potom znamená, že v ČR je z 227 tisíc kráv bez trhovej produkcie mlieka (BTPM) len 21 tisíc čistokrvných. Na Slovensku je podobný percentuálny pomer, pri 70 tisícoch matiek v systéme BTPM je čistokrvných 4,8 tisíc. Logicky cca 94 % je v nejakom systéme kríženia.

Heterózný efekt

Podstatou úspešného kríženia nie je heterózný efekt (efekt, kedy potomstvo je lepšie v úžitkovosti, ako jeho rodičia), pretože to tak bohužiaľ nebýva. Pravdou naopak je, že kríženie zvyšuje variabilitu populácie, ktorú chováme, a to je limit na ktorý musíme neustále myslieť. Ale cieleňá kombinácia plemien vedie k využitiu heterózneho efektu, z čoho vyplýva, že „NEMÔŽEME KRÍŽIŤ VŠETKO SO VŠETKÝM“.

- chovateľ chce určite **BEZPROBLÉMOVÉ DLHOVEKÉ KRAVY**, s dobrou reprodukciou a vysokou produkciou u potomstva, za ich odstavené teľatá utrži čo najviac finančných prostriedkov
- výkrmca chce nakúpiť kvalitný a zdravý zástav za **PRIMERANÚ CENU**
- bitúnky chcú **LACNO NAKÚPIŤ** dobre osvalené zvieratá, s hmotnosťou zodpovedajúcou ich veku
- spotrebiteľ chce **LACNÉ A KVALITNÉ** mäso

Ako krížiť plemena mäsového dobytká

Materské plemená

ABY VŠETKO FUNGOVALO, MUSÍME NA KOMBINOVAŤ SPRÁVNE MATERSKÉ PLEMENÁ (ICH VLASTNOSTI) S PLEMENAMI OTCOVSKÝMI (ICH VLASTNOSŤAMI).

Mäsový simentál (SM)

Je podľa môjho názoru ideálnym plemenom do materskej pozície pre systémy kríženia. Má stredný až väčší rámec tela, bezproblémové telenie, dobrá mliečnosť matiek a vynikajúca rastová schopnosť teliat. Výhodou je i bezrohosť plemena (i vysoký počet homozygotných plemenných býkov).

ABERDEEN ANGUS

Je tiež materské plemeno, vhodným skôr do extenzívnych podmienok. Ide o výkonné plemeno, a to i pri nižšej úrovni managementu. Dobré sa telí a teliatá majú dobrú rastovú schopnosť do odstavu. Vyniká veľmi kvalitným mramorovaným mäsom. Pokiaľ nemáte koncovku v značkovom mäse, je jeho výkrm zložitejší. Zvieratá pri vyššom prírastku tučnejú a bežný európsky spotrebiteľ to neocení. Doporučujem zamerať sa na predaj zástavu do výkrmu zameraného na produkciu značkového mäsa, alebo sa zmieriť s nižšou výkupnou cenou.

Sú skúsenosti s krížením AA matiek s plemenami ako je limousine alebo piemontese

HEREFORD

Z pohľadu vlastností plemena, je hereford veľmi blízko plemenu aberdeen angus. Ide samozrejme o odlišné plemená, ale potenciál pre kríženie je podobný. Možno plemeno hereford je ešte menej náročné plemeno na chovateľské podmienky. Zvládne naozaj extenzívnu pastvu a veľkou výhodou je až flegmatický temperament.

Otcovské plemená

CHAROLAIS

Asi najrozšírenejšie mäsové plemeno na svete plemeno väčšieho telesného rámca a hrubšej kostry, ktoré sa vyznačuje vysokými prírastkami, vynikajúcim osvalením a dobrou kvalitou mäsa. Ide o plemeno skôr intenzívnejšie ako na podmienky, tak aj management chovu. časť populácie je bezrohá, časť populácie nesie gény dvojitého osvalenia (varianty q204x a f94l). Potenciál CH pre kríženie je obrovský, najmä pre kríženie s kravami plemena SM ide o najvyhľadávanejšiu variantu. Kombinuje ideálne vlastnosti materských a otcovských plemien.

LIMOUSINE

Ide o druhé najpočetnejšie francúzske plemeno mäsového dobytku, ktoré sa chová vo Francúzsku, cez milión matiek. Toto plemeno konkuruje plemenu CH ako vo Francúzsku, tak aj vo svete a v mnohých európskych stádach vyhráva. Všetky francúzske zvieratá nesú gén pre dvojité osvalenie F94L, niektoré anglické línie aj Q204X. Časť populácie je bezrohá.

Piemontese

Ide o talianské plemeno, ktoré má tiež veľký potenciál pre použitie na kríženie, ale je limitované vlastným úspechom. Všetci býci sú nositelia génu pre dvojité osvalenie. Malé množstvo plemenných býkov čo sa vyprodukuje končí väčšinou v krížení na jaloviciach naprieč materskými plemenami. Vďaka tomu, že piemonti takmer vôbec neukladajú tuk, je možno ich krížence vykrmovať do vysokých hmotností.

V ČR sa v tomto okamžiku chová 25 mäsových plemien a na Slovensku 20, nie je možné venovať priestor všetkým plemenám.

„IDEÁLNY“ SYSTÉM ÚŽITKOVÉHO KRÍŽENIA

Ideálny je zámerne v úvodzovkách, pretože nikto nemá rovnaké podmienky chovu. Ako chovatelia chceme čo najlepšie splniť zadanie, ktoré máme od výkrmcov, spotrebiteľov a bitúnkov. A súčasne myslíme aj na seba.

Chov začíname tým, že si z pôvodného stáda vytvoríme dostatočne kvalitné základné stádo, v ktorom budú v pozícii matiek dominovať kravy plemena mäsový simentál.

Najlepší spôsob je nákup jalovíc mäsového simentálu.

Druhý spôsob je prevodné kríženie

Po vytvorení základného stáda 100 ks pokračujeme takto:

30 najlepších kráv (podľa hmotnosti ich teliat v čase odstavu), pripustíme SM býkom – narodí sa nám 15 jalovíc, ktoré necháme do obratu stáda. Budú mať viac ako 50 % SM krvi. To sú jalovice, ktoré pripustíme LI, PI býkom.

70 kráv pripustíme otcovským býkom. Je našou voľbou či CH, LI, BA alebo PI. Ich teľatá vyradíme z chovu. Budú to pekné typové zvieratá - dobre narastené do odstavu po maternálnych matkách a dobre osvalené..

Pre nás chovateľov takmer ideálny stav:

- naše matky majú vhodné vlastnosti pre nás, pretože ide v podstate o simentálky
- produkujeme veľmi kvalitné teľatá pre ďalší výkrm ako od kráv tak aj od jalovíc po otcovských býkoch
- nemáme problémy s telením, s mliekom, ani s hmotnosťou teliat
- pokiaľ neinseminujeme máme na 100 kráv základného stáda 4 plemenné býky (s miernou rezervou)

Touto prednáškou nemusíme dávať všeobecný návod ako viesť plemenitbu v krížení mäsových plemien dobytku, ale má vyvolať všeobecnú diskusiu o danej problematike.

jatočné telo BA

jatočné telo PI

Zmena v organizácii lineárneho hodnotenia plemenných býkov.

Predstavenstvo ZCHMD si Vás dovoľuje informovať o zmene spôsobu nahlasovania potenciónálnych plemenných býkov na lineárne hodnotenie. Zmena spočíva v termíne a spôsobe nahlasovania mladých býčkov. Pred nahlasovaním je chovateľ povinný si skontrolovať či býček spĺňa špecifické podmienky. V tejto prílohe je okrem špe. pod. plemien uvedený aj spôsob nahlasovania býkov dovezených zo zahraničia. Danú zmenu berte ako spôsob lepšej organizácie lineárneho hodnotenia pl. býkov a taktiež ekonomického zhodnotenia bonitácií.

Predstavenstvo ZCHMD sa uznieslo, že obdobie nahlasovania od 31.8.2022 do 31.8.2023 bude brané ako skúšobné (tolerancia možnosti do hlasovania zvierat aj po termíne, ale za splnenia ostatných uvedených podmienok). Po uplynutí „ skúšobného obdobia“ budú do lineárneho hodnotenia pripustený len býci takto nahlásený.